

Organisasjon for fiskerettshavere i
lakse- og sjøørretførende vassdrag

Postadresse: Postboks 9354 Grønland
N-0135 Oslo
Kontoradresse: Schweigaardsgate 34 C, Oslo
Telefon: 2205 4553/ 45 02 16 37
E-post: post@lakseelver.no
Org nr: 971281693
Bankgiro: 8101 05 37886
Internett: www.lakseelver.no

Namdal regionråd
Søren R. Thornæs veg 10,
7800 Namsos

deres ref;

vår ref.; 46-2021

Oslo; 24.09.2021

Høringsinnspill kystsoneplan for Namdalen og Fosen

Norske Lakseelver og Namsenvassdraget Elveeierlag takker for muligheten til å gi innspill til kystsoneplan for Namdalen og Fosen.

En kystsoneplan bør legge til rette for en bærekraftig oppdrettsindustri samtidig som miljøpåvirkningen på bestander av villaks og sjøørret reduseres. Området som kystsoneplanen omfatter ligger i produksjonsområde 6 og 7 (PO6, PO7) innenfor trafikklyssystemet. Ekspertgruppen for trafikklyssystemet som gir råd til regjeringen, anbefalte gul farge, det vil si fryst produksjon i PO7 ved evaluering av trafikklyssystemet for perioden 2020-2021, men sonen ble satt i grønt av fiskeriministeren ut fra samfunnsøkonomiske hensyn.

I Trafikklyssystemet tas det kun hensyn til lakselusindusert dødelighet på vill laksesmolt når vekstmulighet i oppdrettsindustrien vurderes. De grønne produksjonsområdene som kan øke biomassen med 6% får samtidig flere oppdrettslaks i åpne merder innenfor sitt produksjonsområde. Lakselusgrensen på 0,5 (0,2 i seks uker på våren) holdes imidlertid konstant, og dermed blir det potensielt flere lakselus, økt smittepress og forhøyet smoltdødelighet innenfor området. Dermed vil gjentatte runder med 6% vekst drive PO6 og 7 mot gult eller rødt lys, og stopp i vekstmuligheten.

Norske Lakseelver påpeker at alle POer på sikt vil havne i gult eller rødt trafikklys hvis ikke kystkommunene krever en akvakultur som oppfyller strenge funksjonskrav om null utslipp av lus. **Med produksjon av laks i åpne merder, og et trafikklyssystem som regulerer veksten vil det bli irrelevant hvor store eller hvilke arealer som er avsatt til akvakultur i arealplanene, ettersom systemet vil begrense vekstmulighetene.**

I dag er lusesituasjonen for vill laksesmolt så alvorlig i mange av de 13 POene langs kysten, at vekst i industrien ikke anses som miljømessig bærekraftig. I tre POer syd for områdene som kystsoneplanen skal omfatte, er veksten stoppet. Lakseluspåvirkningen på sjøørret er utredet som en mulig ny indikator i trafikklyssystemet. Hvis denne indikatoren implementeres, vil det ytterligere vanskeliggjøre vekst med dagens driftsformer i åpne merder.

Framtidig vekst i våre 13 produksjonsområder er altså ekstremt usikkert med dagens produksjon i åpne merder. Dette vanskeliggjør langtidsplanlegging og satsing på havet og havbruk.

Funksjonskrav har blitt et vanlig begrep hos regjeringen, fylkeskommunene og kommunene. Nylig la Nærings og Fiskeridepartementet frem et forslag om vekst gjennom [miljøteknologikonsesjoner](#) der det stilles funksjonskrav til null utslipp av lakselus, rømningsikkerhet og oppsamling av avfallsstoffer. [Oppdretterne selv](#) har også ytret ønske om et skifte mot teknologi som kan sikre miljømessig bærekraftig vekst. Det er derfor svært tidsriktig å implementere gitte miljøkrav til oppdrettsindustri når nye kystsoneplaner utarbeides. Produksjon av oppdrettsfisk med nullutslippsteknologi har en gigantisk oppside: Ingen påvirkning på vill laksefisk, ingen påvirkning på reker og andre krepsdyr, ingen overgjødning lokalt, ingen behov for rensefisk, ingen behov for mekanisk eller kjemisk avlusing, liten eller ingen smittefare mellom anlegg, ingen problemer med lokale algeoppblomstringer siden inntaksvann kan hentes på dypet, og heller ikke stor sårbarhet for varmere overflatevann i hav og fjord på grunn av klimaendringer. Det siste går allerede fortere enn noen hadde trodd.

En framtidsrettet kystsoneplan med miljøkrav til oppdrett av fisk kan sikre vekst innenfor akvakultur og derigjennom legge et stabilt og langsiktig grunnlag for utvikling av næringslivet.

Om drøftingen i planen

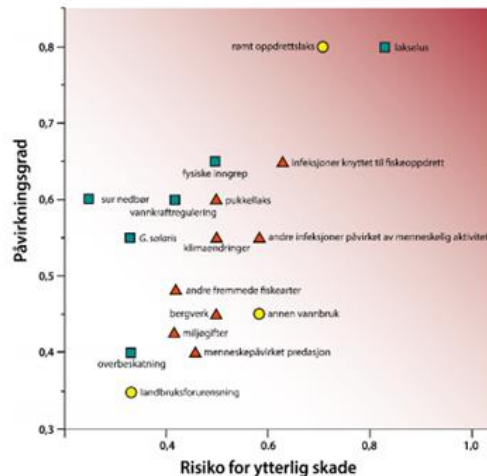
«§ 9 (føre-var-prinsippet). Foreligger det en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.

Akvakulturtiltak vil ikke føre irreversibel skade da havbruk regnes som et reversibelt tiltak. Jf. Havforskningsinstituttet så restitueres brukte lokaliteter raskt ved brakklegging (vår utheving).

Vi vurderer at vi har tilstrekkelig kunnskap om å treffe beslutning om at tiltaket ikke vil ha alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet.» S.11.

Kommentar:

VRL klassifiserer genetisk endring av ville laksestammer som følge av rømt oppdrettslaks som en av de to største truslene mot de norske villaksstammene (fig hentet fra «Status for norske laksebestander i 2020. Rapport fra Vitenskapelig råd for lakseforvaltning nr 15»).

Figur 7. Vurdering av påvirkningsfaktorer og bestandstrusler for norske laksebestander. Bakgrunnsfargen illustrerer alvorlighetsgrad (mørk farge mest alvorlig). Fargene på punktene symboliserer god kunnskap og lav usikkerhet om utriking (grønn), moderat kunnskap og moderat usikkerhet om utriking (gul), og dårlig kunnskap og stor usikkerhet om utriking (rød).

Enhver form for akvakulturanlegg som ikke er rømningssikre, vil kunne føre til **en irreversibel skade** på naturmangfoldet gjennom genetisk endring av lokale villaksstammer. Både Namsen, Stordalselva og Salsvassdraget har påvist genetisk endring, som kan være irreversibel. (<https://www.vitenskapsradet.no/VurderingAvEnkeltbestander/#/map>).

Videre:

«Kravet i § 8 om at saken skal baseres på eksisterende og tilgjengelig kunnskap, er dermed oppfylt.

I og med at naturmangfold i liten grad berøres av planforslaget, og det ikke kan påvises effekter av tiltak på verdifull natur, legges det til grunn at det ikke er nødvendig å foreta vurderinger etter de andre miljøprinsippene i naturmangfoldloven §§ 9–12.» S.12

Kommentarer til Konsekvensutredning og ROS-analyse til Kystsoneplan for Namdalen og Fosen

Norske Lakselver vil påpeke at Konsekvensutredning og ROS-analyse til Kystsoneplan for Namdalen og Fosen inneholder svært mange faktafeil, upresise formuleringer, og utdaterte kildehenvisninger. Under følger flere eksempler. Sitater fra Konsekvensanalysen er angitt med blå skrift.

«Data fra Miljødirektoratet sitt Lakseregister viser at det i planområdet er liten sammenheng mellom avstanden mellom elv og oppdrettsanlegg i forhold til status for villaks og **sjørøye** i elvene i planområdet.» S. 379

Her skal det nok være **sjørret** og ikke sjørøye, ettersom arten i praksis ikke er til stede i området.

Når det gjelder avstand til oppdrett og effekt, er dette vurdert i to runder i forbindelse med evalueringa av beskyttelsesregimet nasjonale laksefjorder. Konklusjonene er klare: Det er en sammenheng mellom avstand til oppdrettsanlegg og beskyttelse mot lakselus. Store nasjonale laksefjorder som gir en avstand større enn 30km fra elvemunning til nærmeste oppdrett gir bedre beskyttelse ([Anon. 2013a. Effekten av nasjonale laksefjorder på risikoen for lakselusinfeksjon hos vill laksefisk langs norskysten](#)). Forskerne finner også at «Både andelen rømt oppdrettslaks i bestandene, beregnet antall rømt oppdrettslaks i bestandene og genetisk innkryssing av rømt oppdrettslaks i bestandene, samvarierte positivt med oppdrettsintensiteten» ([NINA Rapport;1461](#)).

«Årsakene til dårlige bestander av villaks skyldes i hovedsak vassdragsreguleringer, ukjente forhold, *Gyrodactylus salaris*, fysiske inngrep og tilsig fra jordbruk. Bestandene av sjøørret er redusert i hele planområdet, og sårbare bestander av sjøørret følger samme mønsteret som for villaksbestandene. Sårbare bestander av sjøørret skyldes i hovedsak vassdragsreguleringer, ukjente forhold, *Gyrodactylus salaris*, fysiske inngrep og tilsig fra jordbruk.» S 379.

Til dette kan bemerkes at ingen laksebestander innenfor kystzoneplanens arealer har vært infisert med *Gyrodactylus salaris*. Et nytt eksempel på liten biologisk kompetanser er uttalelsen om at sårbare bestander av sjøørret skyldes *Gyrodactylus salaris*. Sjøørret er en fiskeart som er vurdert som en dårlig vert for *Gyrodactylus salaris*, og sjøørret påvirkes derfor ikke negativt av denne parasitten. Det er også på sin plass å bemerke at lakselus er et svært stort problem for sjøørret, som bruker fjordsystemene hele sommeren/høsten. Det er bemerkelsesverdig at de to truslene som Vitenskapelig råd for lakseforvaltning (VRL) trekker fram som de største truslene mot villaksen – [rømt oppdrettslaks og lakselus fra oppdrettsindustrien](#) – ikke nevnes her. Når det gjelder sjøørreten i elvene i kommunene, er det gjennomgående moderat til stor negativ effekt grunnet lakselus i VRL sin vurdering (Anon. [2019](#). Klassifisering av tilstanden til 430 norske sjøørretbestander. Side 47-48).

I kunnskapsgrunnlaget til Kystzoneplanen heter det om Norddalselva «Når det gjelder laksebestanden så er den svært dårlig og årsaken til det kan tilskrives overbeskatning.» S. 27

VRL sier om kunnskapsgrunnlaget for **Norddalselva**:

<https://www.vitenskapsradet.no/VurderingAvEnkeltbestander/#/report/119>

Gytebestandsmål og høstbart overskudd:	Svært dårlig
Genetisk integritet:	Moderat
Overbeskatning 2019 (% av gytebestandsmål, på vektbasis):	Ingen, 0 %
Vurdering av beskatning:	Forvaltningsmålet er nådd for denne bestanden.

Påstanden om at overbeskatning er årsaken til dårlig bestand i Norddalselva stemmer altså ikke med vurderingene fra VRL.

Om **Stordalselva** heter det i kunnskapsgrunnlaget for kystzoneplanen:

«Stordalselva ble ikke evaluert i forbindelse med NIVA sin Evaluering av nasjonale laksevasdrag og nasjonale laksefjorder: Rømt oppdrettslaks, genetisk innkryssing og bestandsstatur i 2017.»

VRL sier imidlertid:

<https://www.vitenskapsradet.no/VurderingAvEnkeltbestander/#/report/118>

Kvalitet etter kvalitetsnorm (2010-2014):	Svært dårlig
Gytebestandsmål og høstbart overskudd:	Svært dårlig
Genetisk integritet:	Moderat
Overbeskatning 2019 (% av gytebestandsmål, på vektbasis):	Ingen, 0 %
Vurdering av beskatning:	Forvaltningsmålet er nådd for denne bestanden.

Om Trafikklyssystemet i utredningen

Den ansvarlige for utarbeidelse av konsekvensutredningen viser også liten kunnskap om trafikklyssystemet, det viktigste systemet for regulering av vekst i oppdrettsindustrien. Under følger noen eksempler.

“Basert på geografi og havstrømmene er norskekysten delt inn i 13 produksjonssoner for oppdrett. Mulighetene for vekst i de ulike sonene avgjøres av antall lakselus på villaksen. Fargene i trafikklysene er satt i forhold til antall lakselus.” S.32

Fargene i Trafikklyssystemet er ikke satt i forhold til antall lakselus. Fargene er satt basert på hvor stor lakselusindusert dødelighet villakssmolten innenfor POene har som følge av lusesmitte fra oppdrettslaks.

“Er lakselustilstanden ok, lyser det grønt for vekst, gult betyr at det er ok med dagens produksjonsmengde, mens rødt betyr at produksjonen bør tas ned. Trafikklyssystemet ble «slått på» for første gang i 2017. Trafikklysene har foreløpig lyst rødt i produksjonsområde 3, som omfatter store deler Hordaland. Hvis dette fortsetter, innebærer det sannsynligvis at oppdrettsanlegg her vil bli pålagt å redusere lakseproduksjonen”. S. 32

Utsagnet “Er lakselustilstanden ok, lyser det grønt for vekst” er i beste fall svært upresist og i realiteten feil. Hva er en OK lakselustilstand? Hvorfor skrives det ikke at 6% vekst kan tilbys hvis estimert dødelighet på vill laksesmolt er lavere enn 10%? Rødt lys betyr ikke at produksjonen **bør** tas ned, men at produksjonen **skal** tas ned.

Trafikklyset er ikke rødt i PO3. Dette POet har gult lys for perioden 2020-2021. Ekspertgruppa for trafikklyssystemet har vurdert at PO3 hadde en estimert dødelighet på vill laksesmolt på mer enn 30% i perioden 2018-2019. NFD valgte imidlertid å ikke lytte til de biologiske rådene, og satte PO3 i gult med samfunnsøkonomiske hensyn som begrunnelse. Dette har politikerne sin fulle rett til innenfor rammene av trafikklyset, og slike beslutninger der økonomi trumfer biologi går dessverre hardt utover villaks og sjøørret.

“Disse inngangsdataene og kunnskap om lusas eggproduksjon, vannstrøm, saltholdighet og luselarvenes adferd blir lagt inn i modellene, som beregner hvor mange smittsomme lakselus det er i de ulike produksjonsområdene. I tillegg koordinerer HI tellingen av lus direkte på villaks og vill sjøørret langs kysten fra mai til tidlig høst. Dette gjør vi når laksesmolten vandrer fra elvene til havet gjennom beltet av lus. Modellen stemmer godt med det vi finner i felt.” S. 32

Er det HI som uttaler seg i denne konsekvensanalysen? Det mangler i så fall en redegjørelse for at det er brukt et sitat fra HI. Hvis setningene er klippet direkte fra HIs nettsider eller fra en rapport, noe vi antar er tilfellet, bør dette redegjøres for. Avsnittet kommenteres for å belyse mangel på kvalitetssikring av utredningen.

Figurene nederst på side 36 er hentet fra VRLs rapport nr 5 fra 2017. Dette gir et særdeles utdatert bilde av truslene slik de vurderes i dag. Trusselbildet er ferskvare. VRL gir årlig ut en rapport der de vurderer trusselfaktorene mot villaksen. Det bør kunne forventes at en konsekvensutredning bruker nyere data enn det som er gjort i denne utredningen, særlig når det på side 35 i utredningen vises til forskning fra april 2020: “Nyere forskning i april 2020 viser at yngel av oppdrettslaks er et lettere bytte for større fisk, som ørret, enn det villfisker er”.

“Innovasjonen som foregår med ny teknologi, havmerder, semi-lukkete anlegg vil forbedre sameksistensen med villaks. Sameksistens krever god dialog og samarbeid. Lakseregisteret hos miljødirektoratet viser klart at mange elver er endret pga. utbygging, og oppdrettsnæringa er en del av et mye større problem.” S. 38

Teknologiutviklingen som pågår vil forbedre forholdene for villaksen **kun hvis det stilles funksjonskrav til nye anlegg** i kystsonenplanens arealer, og **kun hvis mye av eksisterende oppdrettsaktivitet konverteres til nye, bærekraftige produksjonsformer**. Sameksistens krever ikke dialog og samarbeid, men tydelige krav fra regjeringen, fylkeskommuner og kommuner.

“Det vurderes totalt sett at det er lavt innslag av rømt oppdrettslaks i planområdet.” S. 37

Til denne påstanden kan det nevnes at det den 15. September 2021 er [39 000 oppdrettslaks på rømmen i Lekafjorden](#). Dette er en potensiell katastrofe for villaksstammene innenfor Kystsonenplanens arealer. Midt Norsk Havbruk meldte den 27.08.2021 om rømming, og det ble raskt klart at omfanget var stort. Gjenfangst på over 8000 oppdrettslaks indikerer en svært stor rømming, og betydelig større enn de 39 000 som er rapportert. Dette basert på at gjennomsnittlig gjenfangsttall på store rømminger tidligere har ligget rundt 2% - 3% av rømningstallet. Her er det på sin plass å påpeke at fiskeridirektoratet nylig uttalte at rømningstatistikken, som det vises til i konsekvensutredningen, [må brukes med varsomhet](#).

Angående konklusjon som trekkes i kapittel 6

“Konklusjon: Spredning av lakselus, rømming og smittereduserende lokalisering i kystsonen ligger utenfor pbl. sitt mandat. Kunnskapsgrunnlaget vurderes å være tilstrekkelig for å fatte vedtak på kommuneplannivå.” S. 41

Vi vil påpeke at det er uvanlig å konkludere slik innenfor et område som ikke er diskutert. Den som har skrevet ROS-analysens kapittel 6 diskuterer ikke på hvilket juridisk grunnlag en slik konklusjon trekkes, men slår det bare fast. Dermed trekkes konklusjonen med opp til avsnittene på side 11 og 12, som vi har kommentert innledningsvis.

Vi mener å ha gjengitt tilstrekkelig mange konkrete eksempler på at ansvarlig utførende for konsekvensutredningen tilsynelatende mangler tilstrekkelig biologisk kompetanse til å gjennomføre denne typen utredninger. Eksemplene underbygger vår anbefaling om at konsekvensutredningen bør gjennomføres på nytt av et kompetent fagmiljø.

Hva sier egentlig loven om pbl og naturmangfoldloven?

Kommunen skal forholde seg til *Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) LOV-2009-06-19-100, herunder EUs vanddirektiv som er inntatt ved lov 14.12.2018*.

I direktivet heter det; «Formålet med dette direktiv er å fastsette en ramme for vern av innlands overflatevann, brakkvann, kystvann og grunnvann for å ...

c) sikte mot styrket vern og forbedring av vannmiljøet, **blant annet gjennom spesielle tiltak for gradvis reduksjon av utslipp og tap av prioriterte stoffer og opphør eller utfasing av utslipp og tap av prioriterte farlige stoffer.**»

Kommunen skal holde seg innen rammen av loven ved planlegging. Ut fra normal lovhierarki, hvor nyeste lov står over tidligere lover ved motstrid, står naturmangfoldloven med vanddirektivet over tidligere lover.

Implementering av naturmangfoldloven og vanndirektivet, er noe kommunen er pålagt å legge til grunn ved arealplaner. Kommunen har både en lovpålagt plikt til å oppfylle naturmangfoldloven (vanndirektivet) og en rett til å stille betingelser ved tillatelser til akvakultur.

Om diskusjon rundt lovverket

I en del debatter rundt hva kommunene har lov til og ikke lov til når det gjelder å stille betingelser til oppdrett, har det blitt referert til *Statlig rundskriv: H-6/18 Lover og retningslinjer for planlegging og ressursutnytting i kystnære sjøområder*.

Her heter det at «Kommunene bør være svært tilbakeholdne med å sette vilkår for akvakultur som reguleres av annet sektorregelverk, i sine arealplaner. Vilkår for godkjenning og drift av akvakultur fastsettes i lokalitetsgodkjenningssystemet som koordineres av fylkeskommunen.»

Dette er et rundskriv med anbefalinger og ikke juridisk bindende. Det fratar altså ikke kommunene retten til å stille vilkår.

Kommunelovens § 5-3. Kommunestyre og fylkesting. Intern delegering

«Kommunestyret er det øverste organet i kommunen, og fylkestinget er det øverste organet i fylkeskommunen. Kommunestyret treffer vedtak på vegne av kommunen, og fylkestinget treffer vedtak på vegne av fylkeskommunen, hvis ikke noe annet følger av lov.»

Kommunene har med andre ord all makt som ikke er fratatt dem i lovverk.

Hva ønsker Norske Lakseelver og Namsenvassdraget elveeierlag?

Et funksjonskrav fra kommunene om nullutslipp i tråd med, eller sterkere enn, kravene i Regjeringens nye [miljøkonesjoner](#) for oppdrett vil oppfylle punkt C) i vanndirektivet.

Norske Lakseelver foreslå derfor at de åtte kommunene tar inn følgende formulering i arealplanene.

XX kommune ønsker en forutsigbar og bærekraftig vekst i akvakultur. For å få til dette stilles følgende teknologinøytrale funksjonskrav med hjemmel i Plan- og bygningsloven, naturmangfoldloven og vanndirektivet:

Innen 2030 skal akvakulturanleggene i kommunen ikke slippe ut lakselus, andre patogener eller legemiddelrester. Partikulært avfall skal samles og resirkuleres slik at viktige ressurser som bl.a. fosfor kan gjenbrukes.

For nye anlegg, konsesjoner eller lokaliteter, gjelder kravene umiddelbart.

Med vennlig hilsen

(Sign)

Sigurd Hytterød

Fagsjef Norske Lakseelver

(Sign)

Ola Seem

Styreleder Namsenvassdraget Elveeierlag